

శ్రీః  
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః  
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః  
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ త్రింశః సర్గః ॥

*This document has been prepared by*

*Sunder Kidāmbi*

*with the blessings of*

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

*His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam*

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

## ॥ త్రింశః సర్గః ॥

సీతాయా వనగమనాయ భృశమాగ్రహం విలాపం వ్యాకులతాం చావలోక్య  
శ్రీరామేణ తస్యై స్వేన సహ వనే చలితుమనుజ్ఞాప్రదానం  
పితుర్మాతుర్గురూణాం చ సేవాయా మహత్త్వస్య వర్ణనం  
వనగమనోపక్రమాయ గృహవస్తూని బ్రాహ్మణాదిభ్యో దాతుం సీతాం  
ప్రత్యాదేశదానం చ

సాంత్యమానా తు రామేణ మైథిలీ జనకాత్మజా |  
వనవాసనిమిత్తార్థం భర్తారమిదమబ్రవీత్ || 2.30.1 ||

సా తముత్తమసంవిగ్నా సీతా విపులవక్షసం |  
ప్రణయాచ్ఛాభిమానాచ్ఛ పరిచిక్షేప రాఘవం || 2.30.2 ||

కిం త్వామన్యత వైదేహాః పితా మే మిథిలాధిపః |  
రామ జామాతరం ప్రాప్య స్త్రీయం పురుషవిగ్రహం || 2.30.3 ||

అన్యతం బత లోకోఽయమజ్ఞానాద్ యది వక్ష్యతి |  
తేజో నాస్తి పరం రామే తపతీవ దివాకరే || 2.30.4 ||

కిం హి కృత్వా విషణ్ణస్త్వం కుతో వా భయమస్తి తే |  
యత్ పరిత్యక్తుకామస్త్వం మామనన్యపరాయణాం || 2.30.5 ||

ద్యుమత్యేనసుతం వీరం సత్యవంతమనువ్రతాం |  
సావిత్రీమివ మాం విద్ధి త్వమాత్మవశవర్తినీం || 2.30.6 ||

న త్వహం మనసా త్వన్యం ద్రష్టాస్మి త్వదృతేఽనఘ |  
త్వయా రాఘవ గచ్ఛేయం యథాన్యా కులపాంసనీ || 2.30.7 ||

స్వయం తు భార్యాం కౌమారీం చిరమధ్యుషితాం సతీం |  
శైలూష ఇవ మాం రామ పరేభ్యో దాతుమిచ్ఛసి || 2.30.8 ||

యస్య పథ్యంచరామాత్థ యస్య చార్థేఽవరుధ్యసే |  
త్వం తస్య భవ వశ్యశ్చ విధేయశ్చ సదానఘ || 2.30.9 ||

స మామనాదాయ వనం న త్వం ప్రస్థితుమర్హసి |  
తపో వా యది వారణ్యం స్వర్గో వా స్యాత్ త్వయా సహ || 2.30.10 ||

న చ మే భవితా తత్ర కశ్చిత్ పథి పరిశ్రమః |  
పృష్ఠతస్తవ గచ్ఛంత్యా విహారశయనేష్వివ || 2.30.11 ||

కుశకాశశరేషీకా యే చ కంటకినో ద్రుమాః |  
తూలాజినసమస్పర్శా మార్గే మమ సహ త్వయా || 2.30.12 ||

మహావాతసముద్భూతం యన్మామవకరిష్యతి |  
రజో రమణ తన్మన్యే పరార్ఘ్యమివ చందనం || 2.30.13 ||

శాద్వలేషు యదా శిశ్యే వనాంతర్వనగోచరా |  
కుఠాస్తరణయుక్తేషు కిం స్యాత్ సుఖతరం తతః || 2.30.14 ||

పత్రం మూలం ఫలం యత్తు అల్పం వా యది వా బహు |  
దాస్యసే స్వయమాహృత్య తన్మేఽమృతరసోపమం || 2.30.15 ||

న మాతుర్న పితుస్తత్ర స్మరిష్యామి న వేశ్మనః |  
ఆర్తవాన్యపభుంజానా పుష్పాణి చ ఫలాని చ || 2.30.16 ||

న చ తత్ర తతః కించిద్ ద్రష్టుమర్హసి విప్రియం |  
మత్యతే న చ తే శోకో న భవిష్యామి దుర్భరా || 2.30.17 ||

యస్త్యయా సహ స స్వర్లో నిరయో యస్త్యయా వినా |  
ఇతి జానన్ పరాం ప్రీతిం గచ్ఛ రామ మయా సహ || 2.30.18 ||

అథ మామేవమవ్యగ్రాం వనం నైవ నయిష్యసే |  
విషమద్యైవ పాస్యామి మా వశం ద్విషతాం గమం || 2.30.19 ||

పశ్చాదపి హి దుఃఖేన మమ నైవాస్తి జీవితం |  
ఉజ్జితాయాస్త్యయా నాథ తదైవ మరణం వరం || 2.30.20 ||

ఇమం హి సహితుం శోకం ముహూర్తమపి నోత్సహే |  
కిం పునర్దశ వర్షాణి త్రీణి చైకం చ దుఃఖితా || 2.30.21 ||

ఇతి సా శోకసంతప్తా విలప్య కరుణం బహు |  
చుక్రోశ పతిమాయస్తా భృశమాలింగ్య సస్వరం || 2.30.22 ||

సా విధ్ధా బహుభిర్వాక్యైర్ద్దిగ్ధైరివ గజాంగనా |  
చిరసన్నియతం బాష్పం ముమోచాగ్నిమివారణిః || 2.30.23 ||

తస్యాః స్ఫటికసంకాశం వారి సంతాపసంభవం |  
నేత్రాభ్యాం పరిసుస్త్రావ పంకజాభ్యామివోదకం || 2.30.24 ||

తత్ప్రీతామలచంద్రాభం ముఖమాయతలోచనం |  
పర్యశుష్యత వాష్పేణ జలోద్ధృతమివాంబుజం || 2.30.25 ||

తాం పరిష్వజ్య బాహుభ్యాం విసంజ్ఞామివ దుఃఖితాం |  
ఉవాచ వచనం రామః పరివిశ్వాసయంస్తదా || 2.30.26 ||

న దేవి బత దుఃఖేన స్వర్గమప్యభిరోచయే |  
నహి మేఽస్తి భయం కించిత్ స్వయంభోరివ సర్వతః || 2.30.27 ||

తవ సర్వమభిప్రాయమవిజ్ఞాయ శుభాననే |  
వాసం న రోచయేఽరణ్యే శక్తిమానపి రక్షణే || 2.30.28 ||

యత్ సృష్టాసి మయా సార్థం వనవాసాయ మైథిలి |  
న విహతుం మయా శక్యా ప్రీతిరాత్మవతా యథా || 2.30.29 ||

ధర్మస్తు గజనాసోరు సద్భిరాచరితః పురా |  
తం చాహమనువర్తిష్యే యథా సూర్యం సువర్చలా || 2.30.30 ||

న ఖల్వహం న గచ్ఛేయం వనం జనకనందిని |  
వచనం తన్నయతి మాం పితుః సత్యోపబృంహితం || 2.30.31 ||

ఏష ధర్మశ్చ సుశ్రోణి పితుర్మాతుశ్చ వశ్యతా |  
ఆజ్ఞాం చాహం వ్యతిక్రమ్య నాహం జీవితముత్సహే || 2.30.32 ||

అస్వాధీనం కథం దైవం ప్రకారైరభిరాధ్యతే |  
స్వాధీనం సమతిక్రమ్య మాతరం పితరం గురుం || 2.30.33 ||

యత్ర త్రయం త్రయో లోకాః పవిత్రం తత్సమం భువి |  
నాన్యదస్తి శుభాపాంగే తేనేదమభిరాధ్యతే || 2.30.34 ||

న సత్యం దానమానౌ వా యజ్ఞో వాప్యాప్తదక్షిణః |  
తథా బలకరాః సీతే యథా సేవా పితుర్మతా || 2.30.35 ||

స్వర్గో ధనం వా ధాన్యం వా విద్యా పుత్రాః సుఖాని చ |  
గురువృత్త్యనురోధేన న కించిదపి దుర్లభం || 2.30.36 ||

దేవగంధర్వగోలోకాన్ బ్రహ్మలోకాంస్తథాపరాన్ |  
ప్రాప్నువంతి మహాత్మానో మాతాపితృపరాయణాః || 2.30.37 ||

స మా పితా యథా శాస్తి సత్యధర్మపథే స్థితః |  
తథా వర్తితుమిచ్ఛామి స హి ధర్మః సనాతనః || 2.30.38 ||

మమ సన్నా మతిః సీతే నేతుం త్వాం దండకావనం |  
వసిష్యామీతి సా త్వం మామనుయాతుం సునిశ్చితా || 2.30.39 ||

సా హి దిష్టానవద్యాంగి వనాయ మదిరేక్షణే |  
అనుగచ్ఛస్వ మాం భీరు సహధర్మచరీ భవ || 2.30.40 ||

సర్వథా సదృశం సీతే మమ స్వస్య కులస్య చ |  
వ్యవసాయమనుక్రాంతా కాంతే త్వమతిశోభనం || 2.30.41 ||

ఆరభస్వ శుభశ్రోణి వనవాసక్షమాః క్రియాః |  
నేదానీం త్వద్భ్రతే సీతే స్వర్గోఽపి మమ రోచతే || 2.30.42 ||

బ్రాహ్మణేభ్యశ్చ రత్నాని భిక్షుకేభ్యశ్చ భోజనం |  
దేహి చాశంసమానేభ్యః సంత్వరస్వ చ మా చిరం || 2.30.43 ||

భూషణాని మహార్హాణి వరవస్త్రాణి యాని చ |  
రమణీయాశ్చ యే కేచిత్ క్రీడార్థాశ్చాప్యపస్కరాః || 2.30.44 ||

శయనీయాని యానాని మమ చాన్యాని యాని చ |  
దేహి స్వభృత్యవర్గస్య బ్రాహ్మణానామనంతరం || 2.30.45 ||

అనుకూలం తు సా భర్తుర్జ్ఞాత్వా గమనమాత్మనః |  
క్షిప్రం ప్రముదితా దేవీ దాతుమేవ ప్రచక్రమే || 2.30.46 ||

తతః ప్రహృష్టా ప్రతిపూర్ణమానసా  
యశస్వినీ భర్తురవేక్ష్య భాషితం |  
ధనాని రత్నాని చ దాతుమంగనా  
ప్రచక్రమే ధర్మభృతాం మనస్వినీ || 2.30.47 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే  
అయోధ్యాకాండే త్రింశః సర్గః ||